

*Wiesława Włodarczyk-Guzek**

WSPARCIE BANKU ŚWIATOWEGO DLA POLSKI

Nazwa „Bank Światowy” występuje w dwóch znaczeniach. Szerszy zakres znaczeniowy obejmuje cztery instytucje niezależne finansowo, lecz powiązane organizacyjnie i komplementarne w stosunku do siebie pod względem celów, dla jakich zostały powołane. Są to: Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD), Międzynarodowa Korporacja Finansowa (International Finance Corporation – IFC), Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju (International Development Association – IDA) oraz Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycji (Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA). Mając na myśli te instytucje, należy mówić raczej o „Grupie Banku Światowego” i to określenie wydaje się być prawidłowe. Natomiast węższy zakres można odnieść do trzonu tej grupy, a mianowicie do IBRD. To znaczenie jest powszechnie używane również i w tym artykule¹.

Pierwsze kredyty Banku Światowego pomogły sfinansować zniszczone przez wojnę gospodarki krajów Europy Zachodniej. Obecnie bank udziela pożyczek krajom słabo rozwiniętym na inwestycje przyczyniające się do wzrostu ekonomicznego. Niektóre z nich finansują zmiany w strukturze gospodarczej krajów, mając na względzie osiągnięcie większej stabilności, efektywności i prorynkowej orientacji. Bank udziela również wsparcia technicznego oraz doradztwa, aby pomóc rządowi zwiększyć efektywność poszczególnych sektorów gospodarki w celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego krajów członkowskich.

Ponadto bank jest jedną z ważniejszych instytucji finansowych, która zaangażowała się w proces transformacji gospodarek postkomunistycznych

* Dr, adiunkt w Katedrze Handlu i Finansów Międzynarodowych UŁ.

¹ Należy podkreślić, że roczny raport dotyczący działalności Banku Światowego („Annual Report”, The World Bank, Washington, D.C. 20433) pod postacią tej instytucji ujmuje oprócz IBRD również IDA. Polska wprawdzie jest członkiem IDA, lecz z punktu widzenia naszego kraju ta instytucja nie ma znaczenia ze względu na brak zaangażowania kredytowego. Dlatego węższy zakres znaczeniowy odnosi się tylko do IBRD.

w rynkowe. W stosunku do Polski bank realizuje program finansowej i technicznej pomocy. Akcję kredytową rozpoczął w 1990 r. po zaakceptowaniu przez MFW programu stabilizacyjnego Leszka Balcerowicza. Od momentu pierwszego kredytu na początku 1990 r. do końca 1994 r. Bank Światowy udzielił Polsce wsparcia finansowego w wysokości 3,69 mld USD (patrz tab. 1). Ogólnie pożyczki banku można podzielić na programowe i projektowe².

POŻYCZKI PROGRAMOWE

Pożyczki programowe mają najbardziej wszechstronny wpływ na politykę kraju kredytobiorcy. Polska jest beneficjentem pięciu takich pożyczek³. Pierwsza z nich na dostosowania strukturalne⁴ (Structural Adjustment Loan – SAL) w wysokości 300 mln USD podpisana została 30 sierpnia 1990 r. Warunkiem jej uzyskania było uzgodnienie z Bankiem Światowym programu przemian gospodarczych na lata 1990–1991 w formie listu intencyjnego (Letter of Development Policy), zbliżonego do uzgodnionego z MFW. Pożyczka ta jako jedyna została wykorzystana w całości jeszcze przed końcem 1991 r.

Pozostałe cztery przeznaczone są na dostosowania strukturalne z komponentem inwestycyjnym (Sectoral Adjustment Loan – SECAL), a mianowicie:

– 14 sierpnia 1991 r. została podpisana, a 19 stycznia 1992 r. uruchomiona pożyczka dla Ministerstwa Finansów w wysokości 200 mln USD na rozwój sektora finansowego (Financial Institution Development Loan – FIDL)⁵, w tym 150 mln jako *quick disbursement money* dla rządu w celu doskonalenia polityki finansowej, modernizacji ustawodawstwa bankowego, restrukturyzacji banków i rozwoju rynku finansowego oraz 30 mln na koszty związane z obsługą zadłużenia; pozostałe 50 mln USD jest wykorzystywane na modernizację wyposażenia banków i częściowo na ułatwianie ich prywatyzacji; w ocenie Banku Światowego istniejący system bankowy w Polsce nie jest dostosowany do potrzeb biznesu i stanowi jedną z podstawowych przyczyn słabego wykorzystania kredytów, głównie linii kredytowych; unowocześnienie tego systemu jest istotnym warunkiem transformacji systemowej naszej gospodarki);

² P. Olendski, *Linie kredytowe Banku Światowego dla podmiotów gospodarczych*, „Handel Zagraniczny” 1993, nr 9, s. 23–28.

³ Na podstawie materiałów uzyskanych z NBP.

⁴ B. Sulimierski, *Stosunki Polski z międzynarodowymi organizacjami finansowymi*, „Rzeczpospolita” 1993, nr 56, s. II.

⁵ T. Zieliński, *Nowa pomoc kredytowa Banku Światowego*, „Rynki Zagraniczne” 1991, nr 77, s. 3.

– pożyczka dla sektora energetycznego (Energy Structural Development Loan – ESAL) w wysokości 75 mln USD uruchomiona została 21 maja 1992 r. po ośmiu miesiącach od daty podpisania; wykorzystano jedną transzę 37,5 mln USD, drugą zaś anulowano.

– suma 300 mln USD na restrukturyzację rolnictwa (ASAL) zawiera 100 mln USD z przeznaczeniem na potrzeby wynikające z redukcji naszego zadłużenia; pożyczka została podpisana 8 września 1993 r. i w tym samym miesiącu była już uruchomiona;

– pożyczka na rzecz rozwoju przedsiębiorstw i sektora finansowego (EFSAL) weszła w życie 6 stycznia 1994 r.; suma 450 mln USD przeznaczona jest na finansowanie reform przedsiębiorstw państwowych oraz dokapitalizowanie 9 banków handlowych; pożyczka ma służyć bądź restrukturyzacji, bądź prywatyzacji, bądź likwidacji tych przedsiębiorstw, których zadłużenie w bankach uznaje się za trudne lub niemożliwe do odzyskania; część przyznanej sumy (100 mln USD) przeznaczona jest na potrzeby związane z redukcją zadłużenia.

Pożyczki SAL zasilają budżet państwa i są wykorzystywane na finansowanie dowolnych wydatków importowych z wyjątkiem tzw. listy negatywnej (broń, używki, biżuteria itp.)⁶. Natomiast SECAL wymagają bliższego sprecyzowania przedmiotu finansowania w określonych sektorach gospodarki, co upodabnia je pod tym względem do pożyczek projektowych. Niemniej jednak różnią się od nich szybszym tempem i większą skalą wypłaty. Środki zwalniane są w okresie od jednego do dwóch lat (w przypadku projektowych w ciągu pięciu i więcej lat), co ma szczególne znaczenie ze względu na wnoszenie opłaty przez pożyczkobiorcę, która do 1989 r. wynosiła 0,75% od nie wykorzystanego salda kredytu. Od 1989 r. IBRD corocznie zrzeka się 0,50% tej opłaty, w związku z czym obciążenie to wynosi od wszystkich pożyczek banku 0,25%⁷.

POŻYCZKI PROJEKTOWE

Pożyczki projektowe przyznane Polsce przybierają formę bezpośredniego finansowania inwestycji, jak również formę linii kredytowych, z których mogą być przekazywane fundusze dla przedsiębiorstw, spółek oraz indywidualnych pożyczkobiorców, jeśli zostaną spełnione określone warunki. Obecnie dostępne są następujące linie kredytowe:

⁶ S. Solarz, *Oddziaływanie Banku Światowego na politykę gospodarczą kredytobiorcy. Technika formułowania zaleceń i kontroli ich wykonania*, „Bank i Kredyt” 1991, nr 4, s. 11–16.

⁷ *World Bank Information Briefs*, Information and Public Affairs Division External Affairs Department, Washington D.C., April 1994.

1. Rozwój przemysłu⁸. Celem programu jest poprawa bilansu handlu zagranicznego Polski w drodze podniesienia jakości, rozszerzenia asortymentu i zwiększenia eksportu przemysłowego na rynki wolnodewizowe oraz wzrostu konkurencyjności przemysłu. Program ten ma również na uwadze poprawę systemu bankowego poprzez odpowiednie szkolenia w zakresie nowoczesnej bankowości. Służy przygotowywaniu programów restrukturyzacyjnych i ustalaniu potrzeb przemysłu w tym zakresie. Ponadto przeznaczony jest dla sektora prywatnego. Cele te wspierają przedsięwzięcia Polski zmierzające do podniesienia wiarygodności kredytowej poprzez poprawę bilansu płatniczego oraz do sporządzania skutecznych programów restrukturyzacyjnych i działań podejmowanych na rzecz rozwoju sektora prywatnego zgodnie z kierunkiem przeprowadzanych reform. Program składa się z dwóch części. Pierwsza obejmuje pomoc techniczną (40 mln USD) do wykorzystania przez rząd na cele restrukturyzacji przemysłu, wzmocnienie sektora bankowego oraz wsparcie rozwoju sektora prywatnego. Druga zaś – inwestycje (linia kredytowa na sumę 220 mln USD).

Kredyty z linii mogą być wykorzystane przez dowolne przedsiębiorstwa zarówno prywatne, jak też spółdzielcze, państwowe i sprywatyzowane, które spełniają następujące kryteria:

- przedsiębiorstwo musi być w dobrym stanie finansowym, aby mogło sprostać dodatkowym obciążeniom;
- konieczny jest kompletny plan finansowania przedsięwzięcia z gwarancjami wszystkich instytucji biorących udział w finansowaniu;
- wewnętrzna finansowa stopa zysku od każdej inwestycji nie może być niższa niż 18%;
- inwestycja musi spełniać wymogi w zakresie ochrony środowiska;
- zainteresowane przedsiębiorstwo ma obowiązek poddania się corocznym kontrolom księgowym przeprowadzanym przez niezależnych audytorów.

Omawiana linia kredytowa może finansować każde przedsięwzięcie wykonalne technicznie, oparte na solidnych podstawach finansowych i ekonomicznych, a w szczególności:

- majątek trwały: maszyny i urządzenia, pojazdy, prace inżynierskie;
- kapitał obrotowy: surowce, części zamienne, produkty gotowe i półprodukty;
- odsetki w okresie realizacji inwestycji;
- techniczno-ekonomiczne studium przedinwestycyjne;
- szkolenie i pomoc techniczną;
- wydatki związane z marketingiem i promocyjną działalnością eksportową.

⁸ Program Banku Światowego Rozwój Przemysłu, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

Środki w ramach tej linii przekazywane są do poszczególnych banków komercyjnych za pośrednictwem NBP.

Pożyczki udzielane są w dolarach USA na okres do 12 lat z trzyletnią karencją (finansowanie inwestycji) oraz 1–4 lat (finansowanie kapitału obrotowego). Oprocentowanie uwzględnia zmienną stawkę LIBOR, marżę NBP oraz marżę Banku Przemysłowo-Handlowego SA ustalaną indywidualnie dla każdego kredytobiorcy w zależności od zakwalifikowania do określonej grupy ryzyka kredytowego.

2. Prywatyzacja i restrukturyzacja⁹. Umowa została podpisana 10 lipca 1991 r. Pożyczkę uruchomiono cztery miesiące później. Celem programu jest dostarczenie wsparcia dla wysiłków rządu w zakresie przekształceń restrukturyzacyjnych i prywatyzacji przedsiębiorstw. Program złożony z trzech komponentów obejmuje fundusze o różnym przeznaczeniu: na pomoc techniczną i do szybkiej wypłaty dla rządu oraz linię kredytową (razem 280 mln USD). Około 90 mln USD tej linii ma być przekazane na finansowanie innych programów rządowych. Pozostałe 34 mln USD poprzez Polski Bank Rozwoju SA mogą być wykorzystywane przez prywatne przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe lub skomercjalizowane typu spółka akcyjna. Z linii tej można finansować podobne inwestycje, jak w programie rozwoju przemysłu. Pożyczki udzielane są w dolarach USA i markach niemieckich na okres 12 lat z czteroletnim okresem karencji i muszą być spłacone w tych samych walutach. Oprocentowanie według zmiennej stopy ustalane jest w zależności od waluty (podstawą jest LIBOR bądź FIBOR) plus marża banku apexowego oraz marża banku pośredniczącego. Ostateczna stopa procentowa Banku Światowego jest na poziomie stopy wolnorynkowej.

3. Rozwój rolnictwa¹⁰. Program ma na celu wsparcie rolników indywidualnych i innych rodzajów działalności sektora prywatnego na wsi. Składa się z dwóch części. Pierwsza obejmuje rozwój instytucji – środki w ramach tej części przeznaczone są na pomoc techniczną mającą na celu wsparcie poszczególnych spółdzielni rolniczych i głównych banków spółdzielczych oraz utworzenie funduszu kapitałowego dla banków spółdzielczych. Drugi element programu ma na celu dostarczenie kredytów średnio- i długoterminowych na inwestycje w rolnictwie, przemyśle rolnym i innych wiejskich sektorach produkcyjnych. O te środki mogą ubiegać się rolnicy indywidualni, przedsiębiorcy, prywatne spółdzielnie i przedsiębiorstwa oraz przedsiębiorstwa państwowe sprywatyzowane. Z kredytów tych nie mogą być finansowane zakupy ziemi i budynków mieszkalnych oraz używanych maszyn, urządzeń i obiektów produkcyjnych.

⁹ *Program Banku Światowego Prywatyzacja i Restrukturyzacja*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

¹⁰ *Program Banku Światowego Rozwój Rolnictwa (I)*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

Ubiegający się o pożyczki w ramach tej linii wynoszącej 100 mln USD muszą spełnić następujące kryteria:

– odznaczać się dobrym stanem finansowym, aby móc obsługiwać zaciągniętą pożyczkę oraz dokonać wpłaty co najmniej 30% całkowitego przewidywanego kosztu inwestycji (dla indywidualnych inwestorów wpłata wynosi tylko 10%);

– dla kredytów przekraczających 500 tys. USD finansowa stopa zysku z każdej inwestycji nie może być niższa od 15%;

– pozostałe warunki dotyczą audytu i ochrony środowiska, jak w przypadku programu rozwoju przemysłu.

Pożyczki w ramach omawianej linii są udostępniane w dolarach USA i złotych polskich zgodnie z życzeniem pożyczkobiorcy na co najmniej 2 lata i nie dłużej niż 12 lat z trzyletnim okresem karencji. Spłaty należy dokonać w tej samej walucie. Oprocentowanie kredytu liczone jest według zmiennej stawki procentowej, w przypadku dolarów USA podstawą jest LIBOR, natomiast w złotych – zmodyfikowana stopa kredytu refinansowego. Oprócz tego oprocentowanie ostateczne zawiera marżę NBP, BPH SA oraz jednorazową prowizję przygotowawczą dla BPH SA. Pożyczki ograniczone są do 5 mln USD dla jednego kredytobiorcy¹¹.

4. Rozwój sektora prywatnego¹². O kredyty w ramach tego programu mogą ubiegać się małe i średnie przedsiębiorstwa skomercjalizowane, prywatne lub będące w trakcie prywatyzacji, zatrudniające do 500 pracowników, w celu zakładania nowych firm prywatnych i pomocy w tworzeniu warunków prawidłowego rozwoju. Program obejmuje dwa elementy:

a) wsparcie instytucjonalne (2 mln USD) – środki dla kluczowych instytucji rządowych odpowiedzialnych za stymulowanie rozwoju sektora prywatnego;

b) inwestycje (linia kredytowa w wysokości 58 mln USD).

Z linii tej poprzez Polski Bank Rozwoju SA finansuje się przedsięwzięcia prywatne o szerokim zakresie działalności gospodarczej począwszy od przemysłowej poprzez rolno-przemysłową, rybołówstwo i turystykę, jak również świadczenie usług. W szczególności środki te mogą być przeznaczone na zakup nowych i używanych maszyn i urządzeń, części zapasowych i kapitału obrotowego oraz odbudowę zakładów, budynków związanych z uruchomieniem lub modernizacją i rozwojem możliwości produkcyjnych, a także na pokrycie kosztów związanych z poprawą organizacji, zarządzania i funkcjonowania.

¹¹ *Linie kredytowe BPH SA*, „Rynki Zagraniczne” 1994, nr 6, s. 6.

¹² *Program Banku Światowego Rozwój Sektora Prywatnego*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

Kredyty przyznawane są ze zmiennym lub stałym oprocentowaniem w dowolnej walucie zgodnie z wyborem przedsiębiorstwa. Spłata musi być dokonana w tej samej walucie. Okres kredytowania wynosi maksimum 7 lat z trzyletnią karencją. Program przewiduje maksymalną wielkość kredytu do 2 mln USD w przypadku pojedynczego projektu i 4 mln USD dla jednego kredytobiorcy.

Omawiana linia może finansować 80% kosztów projektu rozbudowy lub modernizacji istniejącego już przedsiębiorstwa, ale tylko 50% nakładów budowy nowego obiektu¹³.

5. Budownictwo mieszkaniowe¹⁴. Stymulowanie rozwoju budownictwa mieszkaniowego wsparte zostało kwotą 200 mln USD. Środki mają wzmocnić instytucje zaangażowane w finansowanie budownictwa mieszkaniowego oraz umożliwić zaspokojenie potrzeb i preferencji klientów. W szczególności projekt bierze pod uwagę tworzenie usług bankowych w dziedzinie finansowania hipotecznego, zwiększenie roli sektora prywatnego w produkcji budowlanej, wycenę gruntów jako element kosztów oraz tworzenie trwałego systemu finansowania budownictwa mieszkaniowego. Dodatkowo w ramach tego procesu przeznaczono bezzwrotną pożyczkę na pomoc techniczną. Przyznana sumę 200 mln USD podzielono na dwie linie kredytowe:

- a) długoterminowe kredyty hipoteczne kierowane do osób fizycznych;
- b) krótko- i średnioterminowe kredyty budowlane dla inwestorów.

W ramach kredytu hipotecznego (100 mln USD) Bank Rozwoju Budownictwa Mieszkaniowego SA Bud-Bank refinansuje do 90% kosztów zakupu jednostki mieszkalnej. Kredyt hipoteczny nie może przewyższyć 36-krotności miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego, a spłata 25% tych dochodów. Powierzchnia użytkowa finansowanych jednorodzinnych jednostek mieszkalnych nie może przekraczać 150 m², a mieszkanie w budownictwie wielorodzinnym – 100 m². Jednostki mieszkalne finansowane w ramach tego programu muszą spełniać odpowiednie kryteria dotyczące warunków sanitarnych i wodnych, w zakresie norm zużycia energii oraz dostępu do usług i urządzeń komunalnych. W przypadku kredytu powyżej 1 mln USD Bank Światowy wymaga zastosowania przetargu otwartego. Oprocentowanie jest zmienne, korygowane w warunkach zmiennej inflacji oraz wielkość spłaty jest regulowana w zależności od poziomu wynagrodzeń (jest to tzw. kredyt podwójnie indeksowany – *dual index mortgage* – DIM).

Kredyt budowlany (100 mln USD)¹⁵ mogą zaciągnąć inwestorzy sektora prywatnego i publicznego zarówno na budowę nowych jednostek mieszkalnych,

¹³ H. Brdulak, *Pożyczki Banku Światowego dla Polski*, „Rynki Zagraniczne” 1994, nr 66–67, s. 10.

¹⁴ *Pierwszy Projekt Banku Światowego dot. Finansowania Budownictwa Mieszkaniowego*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

¹⁵ *Pieniądze z Funduszu Hipotecznego*, „Gazeta Bankowa” 1995, nr 11, s. 37.

jak i rozbudowę bądź remont kapitalny jednostek już istniejących. Jest on adresowany do projektów, w ramach których nastąpi jego przekształcenie w kredyty hipoteczne. Wielkość pojedynczego kredytu ustalono maksymalnie na 1,5 mln USD. Pożyczki do 1 mln USD zatwierdza Bud-Bank na podstawie dostarczanych wniosków. Akceptuje także harmonogram spłaty. Na większe kredyty zgodę musi wyrazić Bank Światowy.

Kredyty udzielane są w złotych. Bud-Bank przekazuje do 75% skalkulowanych kosztów inwestycji, resztę musi dołożyć bank komercyjny. Do kosztów inwestycji wliczane są nakłady poniesione w związku z zakupem materiałów, robocizną, wykorzystaniem maszyn, transportem, jak również koszty pośrednie. Dochodzą także wydatki na nadzór, zakup lub dzierżawę gruntu, infrastrukturę, ekspertyzy itp. Inwestor powinien więc zgromadzić co najmniej 25% potrzebnych środków.

Wszystkie jednostki mieszkalne finansowane kredytem budowlanym muszą być sprzedane indywidualnym nabywcom. W związku z tym inwestor musi dokonać przedsprzedaży co najmniej 60% tych jednostek, przyjmując zaliczki od nabywców w wysokości co najmniej 10% obliczonej ceny.

Przewidywana realizacja inwestycji w przypadku domu dla jednej rodziny nie powinna przekraczać 18 miesięcy. Kredyt spłacany jest po zakończeniu budowy, jednak nie później niż po upływie dwóch lat.

Wszystkie jednostki mieszkalne objęte tym programem winny spełniać wymogi stawiane przez władze lokalne oraz odpowiadać tym samym kryteriom jak w przypadku kredytu hipotecznego.

Dostępne linie kredytowe ilustruje tab. 1.

Tabela 1

Linie kredytowe dostępne od 30 sierpnia 1994 r.

Nazwa programu	mln USD
Rozwój przemysłu	171
Rozwój przemysłu rolno-spożywczego	zamknięta
Prywatyzacja i restrukturyzacja	34*
Rozwój rolnictwa	96
Rozwój ciepłownictwa	anulowana
Rozwój sektora prywatnego	56
Rozwój służby zdrowia	anulowana
Budownictwo mieszkaniowe	200

* Uwzględniono prośbę o przeniesienie 90 mln USD dla innego programu rządowego.

Źródło: Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995 r.

INNE PROJEKTY

Spośród pozostałych projektów finansowanych przez Bank Światowy należy zwrócić uwagę na kilka ważniejszych, a mianowicie:

1. Pożyczka na modernizację transportu kolejowego w wysokości 149,8 mln USD uruchomiona została we wrześniu 1990 r.¹⁶ Cele projektu są następujące:

– wsparcie rządowego programu restrukturyzacji sektora transportowego, wprowadzenie nowoczesnych form organizacyjnych w większym stopniu dostosowanych do gospodarki rynkowej;

– wprowadzenie bardziej efektywnego systemu zarządzania;

– poprawa finansowej i operacyjnej efektywności kolejnictwa.

Głównym pożyczkobiorcą jest PKP, która uzyskała ponadto kredyt wspomagający z Europejskiego Banku Inwestycyjnego na sumę 20 mln ECU, tj. ok. 25 mln USD.

2. Na rozwój zasobów energetycznych, a konkretnie na zwiększenie wydobycia gazu ziemnego w Polsce przedsiębiorstwo górnictwa naftowego i gazu uzyskało 250 mln USD¹⁷. Projekt ten uruchomiony w listopadzie 1990 r. został dofinansowany przez Europejski Bank Inwestycyjny kwotą 50 mln ECU, tj. ok. 60 mln USD.

3. W końcu maja 1991 r. została podpisana, a trzy miesiące później uruchomiona pożyczka w wysokości 120 mln USD dla PP Poczta Polska, Telegraf i Telefon¹⁸. Celem jest modernizacja sieci telekomunikacyjnej poprzez finansowanie zakupu i instalacji urządzeń telekomunikacyjnych, włączając stacje naziemne Eutelsat oraz rozbudowę pojemności central lokalnych. Również i ten projekt jest wspomagany kredytem Europejskiego Banku Inwestycyjnego w wysokości 90 mln ECU.

4. Pożyczka dla Ministerstwa Pracy i Polityki Socjalnej opiewająca na sumę 100 mln USD, podpisana w lipcu 1991 r., uruchomiona we wrześniu tegoż roku przeznaczona została na finansowanie rozwoju rynku pracy w Polsce. Miała być wydatkowana w ciągu pięciu lat. Jednakże wkrótce po uruchomieniu jej okazało się, że władze polskie nie są jeszcze przygotowane do realizacji projektu i nie zdołają wydać w określonym terminie całej pożyczki – w ciągu trzech lat wydano zaledwie 3,5% tj. 2,7 mln USD¹⁹. Na wniosek władz polskich Bank Światowy anulował 20 mln USD. Jak zapewnia minister pracy Leszek Miller, nie powinniśmy mieć problemów z wydaniem 80 mln USD. W 1995 r. na realizację projektu *Promocja*

¹⁶ *World Bank First Transport Project*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

¹⁷ *World Bank Energy Resources Development Project*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

¹⁸ *World Bank Telecommunications Project*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

¹⁹ D. Margas, *Chcieliśmy mniej to dostaliśmy mniej*, „Rzeczpospolita” 1995, nr 36, s. 7.

zatrudnienia resort zamierza przeznaczyć 31,7 mln USD, na zakup sprzętu technicznego i oprogramowania 58,5 mln, usługi konsultacyjne i szkolenia zagraniczne pochłoną 12,4 mln USD, a rozwój małych przedsiębiorstw – 7,2 mln. Pozostała kwota będzie stanowiła rezerwę.

5. Kilka pożyczek podpisano w połowie września 1991 r., a uruchomiono w lutym 1992 r. na łączną sumę 210 mln USD (kwota zatwierdzona była rządu 340 mln USD) z przeznaczeniem na restrukturyzację ciepłownictwa w Polsce²⁰. Bank Światowy przyznał 190 mln na modernizację dla Przedsiębiorstw Energetyki Ciepłej w Gdańsku, Gdyni, Krakowie i Warszawie, natomiast 20 mln dla Wielkopolskiego Banku Kredytowego w celu odpożyczania środków pozostałym przedsiębiorstwom ciepłowniczym. Jednak ta część pożyczki została anulowana. Natomiast w końcu 1994 r. uruchomiona została jeszcze jedna pożyczka w wysokości 45 mln USD dla przedsiębiorstwa ciepłowniczego w Katowicach. Kredyty na restrukturyzację ciepłownictwa dodatkowo powiększono o 50 mln USD z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju.

6. Pożyczka na rozwój służby zdrowia została podpisana w połowie lipca 1992 r., a uruchomiona sześć miesięcy później. Opiewa na sumę 100 mln USD (przyznana kwota wynosiła 118,5 mln USD)²¹. Zdecydowano się na ograniczenie pożyczki o 30 mln, rezygnując z elementu dotyczącego nadzoru farmacji oraz składnika pomocy technicznej.

7. Pod koniec kwietnia 1993 r. podpisano, a uruchomiono pięć miesięcy później pożyczkę drogową w wysokości 150 mln USD, przeznaczoną na finansowanie modernizacji transportu, w tym głównie zmian w zarządzaniu Generalną Dyрекcją Dróg Publicznych, poprawy bezpieczeństwa na drogach oraz rozwój transportu kombinowanego. Pożyczka została wsparta środkami z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego²².

8. Na rozwój leśnictwa Bank Światowy przeznaczył sumę 146 mln USD²³. Pożyczkę uruchomiono 29 listopada 1993 r., tzn. trzy miesiące od daty podpisania. Jej celem jest finansowanie poprawy zarządzania zasobami leśnymi. Przewiduje się, iż parki narodowe będą partycypować w finansowaniu przedsięwzięcia na sumę 11 mln USD.

9. Pożyczka na redukcję obsługi zadłużenia w kwocie 170 mln USD²⁴ podpisana 28 października 1994 r. i uruchomiona dwa tygodnie od daty

²⁰ *World Bank Heat Supply Restructuring and Conservation Project*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

²¹ *World Bank Health Services Development Project*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

²² T. Ł a m a c z, *Fundusze Banku Światowego w Polsce*, „Rynki Zagraniczne” 1993, nr 23, s. 3.

²³ Tamże.

²⁴ *World Bank Supports Poland's Debt Reduction Operation*, Biuro Banku Światowego w Warszawie, luty 1995.

podpisania, do końca 1994 r. została wykorzystana w całości na wsparcie programu oddłużenia wynegocjowanego przez Polskę z przedstawicielami Klubu Londyńskiego. Na ten cel Bank Światowy zgromadził dodatkowo 230 mln USD, które zostały zarezerwowane w ramach pożyczki dla instytucji finansowych (30 mln), pożyczki dostosowawczej dla rolnictwa (100 mln) oraz programu dostosowawczego w sektorze finansowym (100 mln USD). Sumę 170 mln USD wypłacono w postaci jednej transzy na realizację opcji wykupu długu za gotówkę (*buy-back*). Wykaz wszystkich pożyczek, jakie Polska zaciągnęła w Banku Światowym znajduje się w tab. 2.

CYKL PROJEKTOWY

Pożyczki programowe udzielane są przez Bank Światowy na realizację programów dostosowawczych, natomiast nie są związane z finansowaniem konkretnych inwestycji. W podejściu do pożyczek inwestycyjnych bank działa w ramach przyjętej procedury²⁵. Cały „cykl projektowy” obejmuje kilka etapów²⁶. Są to:

1. Identyfikacja: określenie projektu do sfinansowania przez bank leży głównie w gestii rządów pożyczających krajów. W niektórych przypadkach projekt może być zidentyfikowany przez personel banku działający w konkretnym sektorze czy analizujący ogólną sytuację ekonomiczną kraju. W tej fazie należy uzyskać odpowiedź na szereg pytań związanych z projektem, jak: korzyści wynikające z danego projektu, poniesione koszty, kwestia priorytetu. Po tej wstępnej analizie projekt zostaje włączony do wieloletniego programu pożyczkowego banku w celu zapewnienia środków na jego realizację.

2. Przygotowanie: w ramach tego etapu kraj pożyczający odpowiedzialny jest za zbadanie projektu pod względem technicznym, ekonomicznym, społecznym i środowiskowym. Bank Światowy może pomóc zainteresowanym określając dostępne opcje, możliwość wykonania każdej z nich, koszty oraz wynikające korzyści.

3. Oszacowanie: bank dokonuje własnej oceny projektu za pośrednictwem misji, które przez okres kilku tygodni szacują dany projekt na miejscu w zainteresowanym kraju. Zespół ekspertów banku dokonuje przeglądu materiałów przygotowanych przez pożyczkobiorcę oraz przeprowadza własną analizę pod kątem czterech aspektów, a mianowicie: technicznego (np. czy projekt jest dobrze przygotowany i obliczony, czy nie będzie negatywnych skutków dla środowiska), instytucjonalnego (np. czy pożyczkobiorca posiada odpowiednie kierownictwo i personel, aby wybudować dany projekt, czy

²⁵ H. Brdulak, *Optyka Banku Światowego*, „Rynki Zagraniczne” 1994, nr 22, s. 6.

²⁶ *World Bank Information Brief...*

Pożyczki Banku Światowego dla Polski
(stan na 31 grudnia 1994 r.)

1	2	3	4	5	6
Nazwa projektu	Pożyczkobiorca numer pożyczki	Data	Kwota	Wykorzystanie	Uwagi
BANK ŚWIATOWY (w mln USD)			3 681,3	1 735,5	
Rozwój przemysłu	Narodowy Bank Polski – 3166	a) 22.02.1990 b) 8.05.1990 c) 30.06.1996	260,0	63,6	w tym linia kredytowa 215 mln USD
Rozwój przemysłu rolno-spożywczego	Narodowy Bank Polski – 3167	a) 22.02.1990 b) 7.05.1990 c) 31.12.1994	75,0	71,6	anulowano pozostałe 25 mln USD z linii kredytowej; nowe wnioski z zakresu przemysłu rolno-spożywczego będą finan- sowane z pożyczki „Rozwój Przemysłu”
Zarządzanie ochroną środowiska	Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa – 3190	a) 25.04.1990 b) 6.07.1990 c) 30.06.1995	18,0	11,1	
Transport 1	Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej – 3193	a) 11.06.1990 b) 11.09.1990 c) 31.12.1995	4,8	3,1	
	Polskie Koleje Państwowe – 3194	a) 11.06.1990 b) 11.09.1990 c) 31.12.1995	145,0	81,9	
Rozwój produkcji nośników energii	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo – 3215	a) 2.07.1990 b) 14.11.1990 c) 30.06.1996	250,0	172,0	

Program dostosowań strukturalnych (SAL)	Ministerstwo Finansów – 3247	a) 30.08.1990 c) wykorzystana	300,0	300,0	kredyt finansowy dla rządu RP
Telekomunikacja	Polska Poczta, Telegraf i Telefon – 3319	a) 29.05.1991 b) 29.08.1991 c) 30.06.1996	120,0	64,5	
Promocja zatrudnienia	Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej – 3338	a) 3.07.1991 b) 30.09.1991 c) 31.12.1996	80,0	10,1	20 mln USD anulowano
Rozwój instytucji finansowych (FIDL)	Ministerstwo Finansów – 3341	a) 14.08.1991 b) 19.01.1992 c) 30.06.1995	200,0	113,0	w tym: kredyt finansowy dla rządu RP – 150 mln USD (w tym 30 mln USD – obsługa zadłużenia)
Prywatyzacja i restrukturyzacja	Ministerstwo Przekształceń Własnościowych – 3342	a) 10.07.1991 b) 7.11.1991 c) 30.06.1998	280,0	83,2	W tym: (1) linia kredytowa dla PBR – 125 mln USD (prawdopodobnie nastąpi realo- kacja 90 mln USD) (2) kredyt finansowy dla rządu RP – 75 mln USD
Rozwój rolnictwa	Ministerstwo Finansów – 3343	a) 10.07.1991 b) 4.03.1992 c) 30.06.1995	100,0	25,3	
Program dostosowań strukturalnych sektora energetycznego (ESAL)	Ministerstwo Przemysłu i Handlu – 3377	a) 16.09.1991 b) 21.05.1992 c) wykorzystana	37,5	37,5	kredyt finansowy dla rządu RP druga transza (37,5 mln USD) została anulowana

1	2	3	4	5	6
Restrukturyzacja ciepłownictwa	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Gdańsku – 3378	a) 16.09.1991 b) 21.05.1992 c) 30.06.1997	40,0	9,1	
	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Gdyni – 3379	a) 16.09.1991 b) luty 1992 c) 30.06.1997	25,0	8,1	
	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Krakowie – 3381	a) 16.09.1991 b) luty 1992 c) 30.06.1997	25,0	8,9	
	Stołeczne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej – 3382	a) 16.09.1991 b) luty 1992 c) 30.06.1997	100,0	23,5	
	Wielkopolski Bank Kredytowy – 3383	a) 16.09.1991 b) luty 1992	20,0	linia kredytowa linia kredytowa została anulowana	
Rozwój służby zdrowia	Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej – 3466	a) 17.07.1992 b) 15.01.1993 c) 30.06.1999	100,0	9,0	część pożyczki (30 mln USD) została anulowana
Rozwój prywatnej przedsiębiorczości	Polski Bank Rozwoju – 3467	a) 17.07.1992 b) 17.11.1992 c) 30.06.1999	60,0	1,8	
Budownictwo mieszkaniowe	Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa – 3499	a) 21.12.1992 b) 19.02.1993 c) 31.12.1998	200,0	1,0	
Drogi	Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej – 3564	a) 28.04.1993 b) 30.09.1993 c) 30.06.1999	150,0	16,9	

Program dostosowań strukturalnych w przedsiębiorstwach i sektorze finansowym (EFSAL)	Ministerstwo Finansów – 3599	a) 11.10.1993 b) 6.01.1994 c) 30.06.1995	450,0	224,9	kredyt finansowy dla rządu RP, w tym: 100 mln USD – redukcja zadłużenia
Program dostosowań strukturalnych w rolnictwie (ASAL)	Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – 3600	a) 8.09.1993 b) 29.09.1993 c) 31.12.1994	300,0	199,9	kredyt finansowy dla rządu RP, w tym: 100 mln USD – redukcja zadłużenia
Rozwój leśnictwa	Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa – 3641	a) 31.08.1993 b) 29.11.1993 c) 30.06.2000	146,0	23,4	
Zadłużenie i obsługa redukcji zadłużenia	Ministerstwo Finansów – 3804	a) 28.10.1994 b) 15.11.1994 c) 30.06.1995	170,0	170,0	
Restrukturyzacja ciepłownictwa	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej, Katowice – 3809	a) 30.11.1994 b) 19.12.1994 c) 30.06.2004	45,0	2,1	

Objaśnienia: a – data podpisania pożyczki, b – data uruchomienia pożyczki, c – data zamknięcia pożyczki.

Źródło: Informacje uzyskane w NBP, Warszawa, luty 1995.

nie należy wprowadzić pewnych zmian, aby zapewnić realizację projektu), ekonomicznego (np. jakie będą korzyści i czy przewyższą koszty związane z realizacją danej inwestycji, jaki będzie wpływ projektu na zmniejszenie bezrobocia – nowe miejsca pracy, jak wygląda stopa zwrotu), finansowego (np. czy plan finansowy pożyczkobiorcy jest prawidłowy, czy spłata kredytu właściwie rozplanowana).

4. Negocjacje: raport oceniający Banku Światowego jest podstawą do negocjacji z pożyczkobiorcą, w czasie których następuje uzgodnienie stanowisk banku i danego kraju dotyczących kwestii powstałych w trakcie przygotowania i oszacowania projektu. Po negocjacjach raport oceniający wraz ze wszystkimi naniesionymi zmianami przedłożony zostaje do zatwierdzenia Radzie Dyrektorów.

5. Realizacja i nadzór: na tym etapie po zatwierdzeniu pożyczki i postawieniu środków do dyspozycji zainteresowanego kraju, bank wymaga, aby wyasygnowane środki były użyte zgodnie z przeznaczeniem. Bank Światowy w przeciwieństwie do banków komercyjnych zwalnia fundusze dopiero po uzyskaniu dowodu, że zostały przeznaczone na uwzględnione cele. Zasady stosowane przez tę instytucję wymagają od pożyczkobiorcy zakupu towarów w drodze przetargów międzynarodowych, przy czym bank preferuje udział dostawców krajowych. W związku z tym bank nadzoruje realizację projektu, aby wychwycić ewentualne trudności i pomóc w ich rozwiązaniu.

6. Ocena: po zrealizowaniu danej inwestycji niezależny departament Banku Światowego ocenia osiągnięte rezultaty. Porównuje poniesione nakłady z planowanymi, ocenia korzyści, harmonogram realizacji w porównaniu z pierwotnymi założeniami. Ocena zawiera także ewentualne sugestie dotyczące realizacji projektów w przyszłości.

PROCEDURA WYSTĘPOWANIA O KREDYT

Przedsiębiorstwo zamierzające wystąpić o kredyt winno skontaktować się z jednym z banków pośredniczących (tab. 3) w celu uzyskania informacji na temat warunków i trybu załatwiania kredytu.

Kolejnym etapem jest przygotowanie wniosku o kredyt w konsultacji z wybranym bankiem. W przypadku kredytów poniżej 300 mld starych złotych lub 15 mln ECU obowiązuje procedura przyjęta przez banki udzielające kredytu z zagranicznych linii kredytowych. Kredyty dotyczące wyższych sum podlegają specjalnej procedurze udzielania poręczeń budżetowych na spłatę kredytu zagranicznego²⁷.

²⁷ H. Brdulak, *Zasady przygotowywania wniosku*, „Rynki Zagraniczne” 1993, nr 113, s. 6.

Tabela 3

Banki upoważnione do pośrednictwa w udostępnianiu pożyczek
Banku Światowego

Lp.	Nazwa banku
1.	Narodowy Bank Polski
2.	Polski Bank Rozwoju SA
3.	Bank Rozwoju Eksportu
4.	Bank Gospodarki Żywnościowej
5.	Bank Unii Gospodarczej SA
6.	Bank Gdański
7.	Bank Śląski
8.	Bank Przemysłowo-Handlowy SA
9.	Wielkopolski Bank Kredytowy
10.	Gospodarczy Bank Wielkopolski SA
11.	Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni SA

Źródło: P.S., *Dostępniejszy Bank Światowy*, „Nowa Europa”
23-25.09.1994, s. II.

Wniosek należy złożyć w Biurze Kwalifikacji Wniosków Kredytowych. Niezależnie od wysokości kredytu winien zawierać wszelkie informacje dotyczące przedsięwzięcia oraz analizę finansowo-techniczną (*feasibility study*). Wyszczególniając koszty realizacji inwestycji należy podać wysokość nakładów ogółem, w tym roboty budowlano-montażowe, zakup urządzeń, a także niezbędny import inwestycyjny. Wniosek musi zawierać także źródła pokrycia kosztów inwestycji w rozbiciu na środki własne, pożyczone krajowe oraz obce w walucie krajowej, jak i wyrażeniu dolarowym. Uzupełnia się go o podanie instytucji gwarantujących kredyt zagraniczny i krajowy.

Ewentualne efekty z danego przedsięwzięcia określa się zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym. Należy przedstawić roczny przyrost produkcji (ilość i wartość w walucie krajowej i w dolarach amerykańskich), w tym eksport również ilościowo i wartościowo, a także roczny import zaopatrzeniowy.

Ponadto podaje się terminy dotyczące rozpoczęcia i zakończenia budowy oraz wpływ danej inwestycji na przyszłą pozycję wnioskodawcy na polskim rynku, jak również znaczenie przedsięwzięcia dla wzrostu eksportu.

Wniosek winien określić także opłacalność danej inwestycji (wewnętrzna stopa wzrostu), wysokość rocznych wpływów dewizowych w stosunku do zadłużenia (mając na względzie zapewnienie obsługi długu), wpływ realizacji przedsięwzięcia na środowisko naturalne oraz sposób dokonania zakupów (według przyjętych w kraju praktyk handlowych zakupy międzynarodowe bądź otwarty przetarg międzynarodowy).

Są to typowe informacje, których wymaga każdy bank w systemie gospodarki rynkowej.

Komisja Kwalifikacji Wniosków Kredytowych ocenia ich zgodność z makroekonomicznego punktu widzenia, natomiast analizę makroekonomiczną przeprowadza bank komercyjny, który podejmuje decyzję o udzieleniu kredytu. Bank Światowy z kolei akceptuje tę decyzję, z wyjątkiem bardzo dużych inwestycji, kiedy sam dokonuje analizy.

Jak podkreślono wcześniej, Bank Światowy do końca 1994 r. udzielił Polsce pożyczek na łączną kwotę 3681,3 mln USD, z czego wykorzystano 1735,5 mln, co stanowi 47,14%. Część z nich to pożyczki rządowe, część – linie kredytowe. Mogą być wykorzystywane przez przedsiębiorstwa, spółki i osoby prywatne, które spełniają określone warunki. Przez dłuższy okres warunki te były ustalane przez Bank Światowy, co wynikało ze słabości naszej gospodarki. Projekty zatwierdzone były przez bank zgodnie z jego wytycznymi. Analiza miała charakter trójszczeblowy. Najpierw przeprowadzał ją bank uczestniczący, potem apexowy, czyli prowadzący linię, np. NBP czy Polski Bank Rozwoju czy Bank Przemysłowo-Handlowy, ostateczna decyzja należała do Banku Światowego. Taka procedura miała wpływ na wydłużenie czasu potrzebnego do podjęcia decyzji²⁸.

Stan polskich przedsiębiorstw warunkował również wymogi dotyczące zamówień. W przypadku kontraktu do 2 mln USD, skomercjalizowane przedsiębiorstwa państwowe oraz firmy prywatne musiały dokonywać zakupu międzynarodowego, natomiast wyższe kontrakty wymagały międzynarodowego przetargu otwartego. Pozostałe przedsiębiorstwa państwowe już przy kontraktach o wartości powyżej 500 tys. USD musiały organizować międzynarodowy przetarg otwarty.

Poprawa stanu gospodarki polskiej, w tym jej sektora bankowego, spowodowała, że od czerwca 1994 r. Bank Światowy wprowadził nowe bardziej liberalne zasady udzielania pożyczek z linii kredytowych²⁹. Polegają one m. in. na pozostawieniu większej decyzji bankom uczestniczącym. Do tej pory, aby uzyskać kredyt przedsiębiorstwo musiało wypełnić szczegółowy formularz Banku Światowego. Teraz wystarczy ograniczyć się do wniosku opracowanego przez bank uczestniczący, czyli bezpośrednio pożyczający środki i analiza wniosku jest przeprowadzana tylko przez bank (jeden szczebel). Jedyne bardzo duże inwestycje, o czym była mowa, opiniuje dodatkowo Bank Światowy. Zdaniem P. Knottera, przedstawiciela Banku Światowego w Warszawie, taka zmiana nie oznacza rozluźnienia dyscypliny finansowej, lecz jest dowodem wzrostu profesjonalizmu polskiego sektora bankowego, którego procedury zbliżone są do standardów światowych³⁰.

²⁸ P. S., *Dostępniejszy Bank Światowy*, „Nowa Europa” 1994, nr 185, s. II.

²⁹ A. Śl., *Złagodzone procedury*, „Rzeczpospolita” 1994, nr 219, s. 15.

³⁰ Tamże.

Kredyty Banku Światowego wykorzystywane były na projekty inwestycyjne, a finansowanie kapitału obrotowego możliwe było tylko w sytuacji, gdy służył bezpośrednio danemu projektowi inwestycyjnemu. Wprowadzenie *novum* pozwala na zakup środków obrotowych, maszyn, urządzeń i surowców na potrzeby przedsiębiorstwa niekoniecznie związane z kredytowanym przedsięwzięciem. Okres spłaty kredytów na finansowanie kapitału obrotowego, które dotąd nie były udzielane, wynosi 1–4 lat. Można również finansować zakupy sprzętu używanego.

Złagodzone wymagania Banku Światowego dotyczą także zamówień. Od chwili ich wprowadzenia skomercjalizowane przedsiębiorstwa państwowe i firmy prywatne zakupy do wartości 1 mln USD mogą realizować zgodnie z praktyką handlową przyjętą w danym kraju, w przypadku kontraktów do 5 mln USD wymagane są zakupy międzynarodowe, natomiast powyżej istnieje wymóg zorganizowania przetargu otwartego. W stosunku do pozostałych przedsiębiorstw państwowych kontrakty o wartości ponad 500 tys. USD realizowane są w drodze międzynarodowego przetargu otwartego.

Wydaje się, że wprowadzone zmiany w następstwie poprawy sytuacji gospodarczej Polski będą miały pozytywny wpływ na zwiększenie wykorzystania kredytów Banku Światowego, które nie jest zadowalające. Według informacji zawartej w zestawieniu sporządzonym przez Z. Kopyrę, dyrektora Biura Kwalifikacji Wniosków Kredytowych CUP wynika, że przyczyn tego stanu należy szukać zarówno po stronie polskiej, jak również po stronie zagranicznej³¹. Kredytodawcy w obawie przed ponoszeniem ryzyka stworzyli wiele klauzul zabezpieczających oraz długą procedurę załatwiania wniosków, co nie zawsze pozwala skorzystać z oferty. Ponadto często podmiotowy lub przedmiotowy charakter kredytów wpływa ograniczająco na krąg odbiorców. Czasem niezajomość systemu gospodarczego, administracyjnego i bankowego przez kredytodawców jest przeszkodą w dostosowaniu się do zmieniających się warunków gospodarowania oraz przepisów prawnych w Polsce³².

Więcej przyczyn słabego wykorzystania kredytów zagranicznych, głównie linii, tkwi po stronie polskiej³³. Otóż ciągle słaba kondycja finansowa kredytobiorców i wysoka cena kredytu krajowego nie zachęca do inwestowania. Do tego dochodzą zmiany przepisów i ustaw, które dezorientująco oddziałują na partnera zagranicznego. Ponadto zbyt wolne przeobrażenia w polskim systemie bankowym, niska marża w przypadku kredytów zagranicznych w porównaniu z krajowymi oraz zbyt ostrożne podejście banków pośredniczących wobec pożyczkobiorców głównie w stosunku do nowych firm nie

³¹ K. S., *Pożyczki zagraniczne, ile z nich skorzystaliśmy*, „Życie Gospodarcze” 1994, nr 9, s. 28.

³² H. Brdulak, *Zagraniczne linie kredytowe – przyczyny słabego wykorzystania*, „Rynki Zagraniczne” 1993, nr 111, s. 7.

³³ B. T., *Dlaczego nie wykorzystano kredytów zagranicznych*, „Rynki Zagraniczne” 1995, nr 23, s. 6.

sprzyjają zwiększeniu stopnia wykorzystania kredytów zagranicznych. Poważną przeszkodą jest ciągle niedostateczna informacja w kraju o istniejących kredytach i procedurach ich uzyskiwania oraz bariera psychologiczna kredytobiorców.

Wiesława Włodarczyk-Guzek

THE WORLD BANK FINANCIAL ASSISTANCE FOR POLAND

The purpose of this article is the presentation the World Bank's activity in relation to Poland. The author saying about the second period of our membership in this institution, divides bank loans into adjustment loans and project ones. Some of them are in the form of credit lines and some as credits. Afterwards the author concentrates her attention on the procedure of obtaining credits and the World Bank project cycle. Underlining causes of weak utilizing credits from beneficiaries point of view and creditors, the author says about changes which were introduced by the World Bank in June 1994 in giving credits. These changes make bank much more accessible what undoubtedly will effect in rising degree of utilizing credits.